

Jacoba van Tongerenlezing 2026

Babs Gons

De verzwegen en vergeten levens van onvergetelijke vrouwen

In deze lezing zal ik licht schijnen op de levens van vrouwen die in hun tijd een belangrijke rol hebben gespeeld maar wiens verhalen lange tijd zijn verzwegen. Vrouwen die baanbrekend waren in hun tijd, vrouwen die mede de geschiedenis hebben bepaald. Vrouwen over wie ik graag had willen horen toen ik opgroeide, vrouwen over wie ik hoop dat onze kinderen en kleinkinderen zullen leren. Vrouwen die in verzet kwamen tijdens de trans-Atlantische slavernij, tijdens de Wereldoorlogen, via kunst en literatuur. Vrouwen die belangrijke uitvindingen hebben gedaan en bijzondere prestaties hebben geleverd maar wier namen ontbreken in ons collectieve geheugen.

De vrouw wie ons hier vandaag bij elkaar heeft gebracht is Jacoba van Tongeren. En daar mogen we dankbaar voor zijn want het had weinig gescheeld of het was niet gebeurd. Ondanks de betekenisvolle rol die ze heeft gespeeld, had ze makkelijk de vergetelheid in kunnen zaken. En blijven. Want de meeste mensen worden vergeten, dat is een feit. 99,9% van alle mensen wordt vergeten. Als je in de geschiedenisboeken terecht wil komen is het handig als je

1. een man bent
2. wit bent
3. heteroseksueel bent
4. bekend staat om een ding (bvb eerste man op de man, snelste man).

Dit zijn de woorden van onderzoeker en auteur Lonneke Geerlings, die het levensverhaal van Rosey Pool optekende. Een van die vergeten vrouwen die onlangs mijn leven is binnengelopen. Samen met vele anderen, ik noem vast een aantal namen. Steek gerust je hand op als de naam je wat zegt. Mary Pos. Lucretia van Merken. Nele Marie. Louise de Montel. Freddie en Truus Oversteegen. Tonja Stieltjes. Corrie Tenderloo. Majoie Hajary. Elisabeth Samson. Charlotte Polak-Rosenberg. Willemijn Posthumus-van der Goot. Dora Tuynman. Of misschien hebt u wel eens gehoord van Andrée Blouin, Johanna Schouten-Elsenhout, Hannah Kudjoe, Josefina Chantre, Prathia Hall, Fanny Mendelssohn, Florence Price, Phillis Wheatley, Harriet Tubman of Polly Jackson.

Dit is maar een greep van een lange lijst van vrouwen die na een bijzonder leven, om de een of andere reden in de vergetelheid zijn geraakt, of opzettelijk uit de geschiedenisboeken zijn gelaten. Maar het mooie is, is dat deze namen ook weer opgediept zijn uit de krochten van de geschiedenis. Niet zelden door de inspanning en vastberadenheid van een enkeling of een paar mensen.

Zo is het ook gegaan met de vrouw die ons vandaag heeft samengebracht. Dankzij een nieuwsgierige neef weten we wat we nu weten van Jacoba van Tongeren. Hij, Paul van

Tongeren, dook de archieven in en kon het leven van deze bijzondere verzetsvrouw reconstrueren.

Jacoba van Tongeren (1903-1967) was een markante verzetsvrouw die duizenden mensen het leven redde. Als enige vrouw richtte zij tijdens de Tweede Wereldoorlog een grote verzetsgroep op, die zij vijf jaar lang leidde: Groep 2000.

Groep 2000 zorgde tussen 1940 en 1945 voor zo'n 4500 onderduikers via het distribueren van geroofde voedselbonnen. Zij bracht de voedselbonnen deels zelf aan onderduikers, wat haar de bijnaam "de Bonnenkoningin" bezorgde. Zij had een speciaal bonnenvest laten maken, waarin zij 5.000 voedselbonnen kon vervoeren en dat zij droeg onder haar jas. De circa 150 leden van haar groep kenden elkaar niet bij naam, maar bij nummer. Vanwege geheimhouding had Jacoba een speciale code bedacht. In plaats van namen en adressen gebruikte Groep 2000 cijfercodes waardoor vrijwel iedereen de oorlog overleefde.

Maar ondanks die reputatie bleef zij na de oorlog de grote onbekende verzetsvrouw. Pochen over haar verzetsverleden lag niet in haar natuur. Jacoba van Tongeren en de andere leden hadden niet om lintjes gevraagd, niet met hun verhalen te koop gelopen. Zij kreeg nooit een belangrijke positie in naoorlogs Nederland, zoals veel andere verzetslieden. Maar het was niet alleen haar bescheidenheid, die ervoor heeft gezorgd dat ze bij de geschiedschrijving over de oorlog over het hoofd werd gezien, maar ook omdat zijeen vrouw was.

Maar er zijn meer redenen die deze onzichtbaarheid van vrouwen binnen de lijvige werken over het verzet verklaren. Een antwoord komt van Historici Agnes Cremers en Mark Bergsma die in het boek *Verzetsvrouwen de levens van tien vrouwen die tegen de nazi's in verzet kwamen*, reconstrueerden. Het boek bespreekt het leven van een Zeeuwse koerierster die nog nooit buiten haar dorp was geweest tot een jonge Friezin die vele geallieerde piloten en parachutisten in veiligheid wist te brengen. Van een joodse communiste die een belangrijke rol speelde bij de Februaristaking tot een Drentse oorlogsweduwe die bekender werd door het illegale werk van haar man dan door haar eigen heldhaftige optreden als lid van het gewapend verzet. Ondertussen heeft hun onderzoek honderden vrouwen gevonden die actief waren in het verzet.

Wat deze vrouwen hebben gedaan wordt al gauw als 'minder belangrijk' betiteld, zeggen de auteurs. "Als een man in het verzet zat, daarvoor op reis moest en een vrouw bleef thuis met de kinderen en een huis vol onderduikers, werd dat niet zo snel gezien als verzet. Een andere reden was dat tijdens de bezetting de sekseverhoudingen overhoop waren gegooid, maar na de bevrijding plooiden die zich weer snel naar de vooroorlogse normen. Een deel van de mannen dikte hun verzetsrol ook graag wat aan, terwijl veel vrouwen het belang van hun bijdrage – ook later tegenover onderzoekers – juist afzwakten. En als ze dat zelf al niet deden, hielpen mannen een handje. Vrouwen hadden volgens hen vanzelfsprekende taakjes uitgevoerd, ze waren vooral dienend en verzorgend geweest. Zoveel stelde dat niet voor. Het ultieme beeld van de verzetsvrouw was een meisje beladen

met smokkelmateriaal met een wapperende rok op de fiets. Terwijl vrouwen zoveel meer deden.

En ook dat viel Jacoba ten deel. Haar rol en die van de Groep 2000 werden opzettelijk en herhaaldelijk genegeerd door verschillende mannen op machtige posities, om het zo maar even samen te vatten, zelfs nadat ze nog voor haar overlijden van zins was om haar herinneringen in boekvorm uit te geven.

Het boek kwam er helaas niet, ze overleed en haar aantekeningen belanden in het archief van de Vrijmetselarij, waar ze vijftig jaar lang vrijwel onaangeroerd bleven liggen. Tot ze werden ontdekt door haar neef Paul van Tongeren.

Gelukkig heeft ze nu haar eigen website waar je ook vele andere verzetsvrouwen kan vinden. Want Hannie Schaft zegt ons allemaal wel wat maar wie kent de namen van de zusjes Freddie en Truus Oversteegen? Een tweeling die Duitse soldaten het bos inlokten en om het leven bracht, en samenwerkten met het meisje met het rode haar.

Onlangs heb ik kennis gemaakt met twee andere vrouwen die me ondertussen vrij dierbaar zijn geworden omdat ik ze tijden bestudeerd heb. Vorig jaar gaf ik de Anna Maria van Schurman lezing en leerde ik haar uitermate boeiende leven kennen.

Zij leefde in de 17^e eeuw, tussen 1607 en 1678. Het was toen niet veel anders dan nu, er waren vele oorlogen, mensen werden vervolgd omwille van hun geloofsovertuiging. Van Schurmans vader vluchtte vanuit Antwerpen naar Keulen waar in 1607 Anna Maria van Schurman werd geboren. Vandaar trok het gezin naar de Nederlanden, waar zij in 1627 een woning betrokken Achter de Dom in Utrecht, tegenwoordig nummer 8. Van Schurman woonde daar gedurende 40 jaar.

Ze was de eerste vrouwelijke student van dit land, ze was tevens dichteres en kunstenares. De slimste vrouw van Europa, las ik ergens. Godgeleerde feministe avant la lettre, las ik ergens anders. Een talenwonder, ze sprak 14 talen! Ze beheerste naast het Latijn en Grieks ook onder andere het Hebreeuws, Aramees, Syrisch en Arabisch. Ze stelde zelfs een grammatica op voor het Ethiopisch.

Zij was ook goed thuis in theologie en filosofie en ze onderhield een uitvoerige correspondentie met geleerde mannen en vrouwen in Europa. Ze had contacten met allerlei Europese koningshuizen. Haar bekendheid was zo groot, dat ze in haar woning Achter de Dom onder meer bezoek kreeg van de Zweedse koningin Christina. Haar pleidooi voor wetenschapsbeoefening door vrouwen bezorgde haar grote internationale bekendheid. In 1636 werd ze als eerste vrouwelijke student in Nederland aan de universiteit van Utrecht toegelaten. Nou ja, toegelaten, omdat vrouwen in die tijd niet aan een universiteit mochten studeren, volgde ze de colleges vanachter een gordijn, onzichtbaar voor de mannelijke studenten. Het was immers tot in de late negentiende eeuw niet mogelijk om je als vrouw in te schrijven als student.

Een wonderkind, een genie, een polyglot. Zo'n indrukwekkend leven als ze leidde, van grote betekenis voor haar tijd, en toch, we vergaten haar lange tijd na haar dood. Totdat iemand haar een aantal jaar geleden de vergetelheid uittrok. Haar informatie verzamelde, onderzoek deed, haar leven reconstrueerde. Haar weer tot leven bracht.

Een andere vrouw die me de laatste tijd vaak vergezelde was Lucretia van Merken, wier werk ik mocht hertalen in het kader van het project Historische Klassiekers van Fixdit, een hoognodig initiatief om deze vrouwen een plek te geven in onze geschiedenis. Ze werd wel eens de vrouwelijke Vondel genoemd maar eigenlijk was ze populairder dan Vondel, ze was in 1774 de beroemdste dichteres van Nederland. Mensen stampten elkaar op de tenen om maar in de schouwburg te komen, men verloor hoeden en ander goed in de strijd om een plekje te bemachtigen om haar toneelstukken bij te kunnen wonen. Deze achttiende-eeuwse vrouw was een ongelooflijk slimme (en bescheiden) vrouw, die in het (historische) toneel vrouwen stiekem de wijzen laat zijn. Betje Wolff was een groot fan van haar, maar ze correspondeerde ook met George Washington. Haar bekendste gedicht is *Het nut der tegenspoeden*, waarin ze aantoont dat tegenspoed een cadeau kan zijn.

Ik neem jullie even mee op een kleine wandeling door het landschap van verzwegen vrouwen.

Uitvindingen

Ik begin met uitvindingen want *it's a man's world but it wouldn't be nothing without a woman...* want ze vonden heel veel uit maar niet zelden werden hun verdiensten toegewezen aan mannen.

Het beroemde bordspel Monopoly werd in de jaren dertig van de vorige eeuw geïntroduceerd door Charles Darrow maar werd al drie decennia daarvoor ontworpen door de feministe Lizzie Magie. De astronome Vera Rubin (1928-2016) ontdekte het bestaan van donkere materie maar het was haar collega Kent Ford, die een prestigieuze prijs ontving voor deze vondst. Ada Harris ontwierp de krultang maar het was de Franse kapper Marcel Grateau die er eeuwige roem mee verwierf. Mary Anderson bedacht begin twintigste eeuw ruitenwissers voor auto's, maar pas een halve eeuw later kregen autofabrikanten interesse voor haar uitvinding, maar toen was haar patent verlopen en ging Robert Keans met haar idee aan de haal. En al is er tegenwoordig enig eerherstel voor grondlegger van de hedendaagse computer Ada Lovelace (1815-1852), lange tijd werd deze uitvinding toegedicht aan Charles Babbage.

Nobelprijzen

Ook in de Nobelprijzen zijn er heel wat vrouwen 'vergeten'. Van de grofweg 900 Nobelprijzen zijn er nog geen 50 toegekend aan een vrouw maar er had er ook gerust een kunnen gaan naar de Oostenrijkse natuurkundige Lise Meitner (1878-1968) die het proces

van kernfusie ontdekte, in plaats van naar Otto Hahn, die er in 1944 een Nobelprijs voor ontving. En zonder wiskundige Katherine Johnson kunnen we wel stellen dat de eerste bemande ruimtevluchten in de VS niet mogelijk zouden zijn geweest.

Sport

Maar vergeten vrouwen is niet een fenomeen van vroeger, ook vandaag de dag worden vrouwen stelselmatig genegeerd of ondergewaardeerd. Toen Tom Dumoulin in 2017 de Giro d'Italia won, schreeuwden de kranten van 'de eerste Nederlander die'. En toen had Marianne Vos die wielklassieker al drie keer gewonnen. En vervolgens won Anna van der Breggen (1990) de Ronde van Italië voor de vierde keer en de radiostilte rondom deze sportprestatie was oorverdovend. Of in de woorden van columnist en profwielrenner Marijn de Vries:

“Er kwam geen pushbericht van de NOS toen de viervoudig Girokampioen voor de laatste keer finishlijn passeerde. De wereldprestatie stond niet bovenaan Teletekstpagina 101. Het was niet trending op twitter. En niet live op tv. Er was geen delegatie van Nederlandse hoogwaardigheidsbekleders naar de Italiaanse finishplaats van de Giro, Cormons, afgereisd om de overwinning luister bij te zetten. Er komt geen grootse huldiging op Schiphol. Geen rondvaart door de grachten. Geen roze tompoucen bij de Hema. Want de viervoudig Girowinnaar is een vrouw.”

En ook heel treurig: in het overzicht van Nederlanders die de roze trui hebben gedragen van de Koninklijke Nederlandsche Wielrenunie staan alleen de mannen genoemd.

Beeldende Kunst

Op 31 maart van vorig jaar schrijft journalist Lucette ter Borg in NRC:

“Grote kans dat u nog nooit van Dora Tuynman heeft gehoord’. Dat had zij ook niet, en ik ook niet trouwens. Ondanks dat het werk van deze kunstenaar uit de Cobra beweging nog in 1991 is geëxposeerd, blijft haar naam ongenoemd in de kunsthistorische standaardwerken over Cobra en Nederlandse kunst. Vrouwonvriendelijkheid speelt in dit vergeten een bittere rol, schrijft Lucette ter Borg. Mannelijke lawaaimakers als Karel Appel trekken nu eenmaal de meeste aandacht.

Om nog even bij de beeldende kunst te blijven, ook deze vrouw, Tonia Stieltjes, werd lange tijd vooral herinnerd als model en goede vriendin van Piet Mondriaan. Maar Tonia, dochter van een nog in slavernij geboren Surinaamse vader en een Amsterdamse moeder was veel meer dan muze en model, ze schopte het van dienstbode tot vakbondsleider en activiste.

Muziek

Vorig jaar maakte ik samen met het Noord Nederlands Orkest een voorstelling rondom een aantal componisten waaronder Florence Price.

En ik deel graag met jullie de ode die ik voor haar schreef.

Florence Price

hoe je lange tijd was verdwenen

*uit onze herinnering
je symfonieën
uit het gehoor, uit het zicht
opgeslagen en achtergelaten
in een verlaten huis*

*hoe een land een volk
een cultuur
vergeetachtig
hoe ons geheugen doof werd
voor je partituren*

*hoe ze in jouw eigen woorden
je hebben getracht af te doen
als licht en onbetekenend
zonder diepte of mannelijke kracht*

*jouw werk bracht werelden samen
de klassiekers en de kerk
je gooide zware deuren open
nam de spirituals mee de straten in
bracht op de akkoorden van het evangelie
bluesy gedichten tot leven*

*je componeerde walsen
voor piano en orgel
liet ze swingen
tussen het suikerriet
over katoenvelden
langs de oevers van de Mississippi*

*jouw composities
op de mooiste podia
uitgevoerd door de grootste orkesten
en jij door de achterdeur
vluchtend voor lynchpartijen*

*je mengde de dans van zwart Amerika
met verzen over vrijheid
'hou vast aan dromen
want dode dromen
zijn als vogels met kapotte vleugels'*

En wel eens gehoord van Fanny Mendelsson, de zus van? Net als haar jongere broer Felix, een wonderkind maar enkelen van haar composities verschenen onder zijn naam.

Literatuur

Voorbeelden te over dus. Er is geen vakgebied te bedenken waar vrouwen niet structureel worden ondergewaardeerd of verzwegen. Zo krijgen vrouwelijke auteurs, en nu komen we in mijn sector, minder erkenning voor hun literaire werk. Enkele schrijvers die onlangs weer onder de aandacht zijn gekomen en waarvan het werk opnieuw is uitgegeven zijn namen zoals Bea Vianen, Liddy van Marissing, Ida Simons, Virginie Loveling. En dan moet ik echt weer even het schrijverscollectief Fixdit noemen, dat streeft naar meer diversiteit in de canon en de literaire wereld. Mede door hun werk, komen steeds meer vrouwelijke schrijvers terug in de aandacht.

Nog twee schrijvers die hier in deze lezing nog even aandacht krijgen, en dan zal ik stoppen met u om de oren slaan met vrouwelijke persoonlijkheden. Deze twee vrouwen had ik graag eerder in mijn leven willen leren kennen.

Het bijzondere verhaal van Rosey Pool, daar las ik pas over toen het boek van Lonneke Geerlings over haar verscheen. Ik werd gelijk gegrepen door haar verhaal. Joodse vrouw, ontsnapt uit het concentratiekamp waar ze naar was afgevoerd. Schrijfster, die het werk van bekende Afro-Amerikaanse dichters vertaalde en ze bij een Nederlands publiek introduceerde. Ze schreef voor Vrij Nederland, verscheen regelmatig op radio en televisie, bij de VPRO en KRO, vertaalde boeken van Annie M. G. Schmidt. Gaf les aan universiteiten in het Zuiden van de Verenigde Staten. Haar verhaal is nog veel uitgebreider en rijker.

Waarom wist ik niet eerder over haar?

Ik stelde dezelfde vraag onlangs toen ik het boek Congolina: De erfenis van Nele Marian las, geschreven door Nadia Nsayi. Nele Marian was de eerste Afro-Belgische dichteres. Ik lees haar indrukwekkende verhaal en denk, waarom ben ik hier niet mee opgegroeid, waarom stond ze niet naast mijn stukgelezen exemplaren van andere favoriete dichters?

Waarom vertelde niemand mij over het waanzinnige verhaal van Phillis Wheatley, een tot slaaf gemaakte die leerde lezen en schrijven, haar gedichten verkocht en met het geld zichzelf kon vrijkopen.

Net als velen van jullie hier aanwezig ben ik opgegroeid met heel weinig informatie over de periode van slavernij. Een paar regeltjes in ons geschiedenisboek, meer was het niet. En zoals bijna altijd wordt het verhaal verteld uit hoofde van de overwinnaars, of misschien beter gezegd, de onderdrukkers. De op paarden geheven helden, waar we nog dagelijks op sokkels door het hele land het bewijs van kunnen zien. Pas later tijdens mijn studie leerde ik de namen en levens kennen van andere helden, van tot slaaf gemaakten die in opstand kwamen. Dat waren zonder uitzondering mannen zoals Boni, Tula, Zumbi de Palamares. Wat ook gebeurde met de verzetshelden van de WO 2, gebeurde ook met de slavernij, geen noemenswaardige vrouwelijke verzetshelden. Maar ook tijdens de koloniale periode, vrouwen hebben zich altijd verzet tegen onveilige en gevaarlijke en pijnlijke situaties. Ik

denk aan Harriet Tubman, die het ondergrondse rails mede oprichtte. Ma Pansa, verzetsheldin van Suriname, Queen Nanny verzetsheldin van Jamaica, Virginia Dementricia verzetsheldin van Aruba. Vrouwen die een belangrijke rol speelden in de bevrijdingsstrijden van bijvoorbeeld Congo, zoals Andrée Blouin, van Suriname, zoals Johanna Schouten-Elsenhout, van Ghana zoals Hannah Kudjoe en Kaapverdië zoals Josefina Chantre.

Maar ik denk ook aan de vele vrouwen die naamloos zijn gebleven. Vrouwen die hun meesters, hun wrede meesters langzaam vermoordden met gif. Die rijstzaden meesmokkelden door ze te verbergen in rijen strak ingevlochten haar. Ik denk ook aan de vrouwen achter de burgerrechtenbewegingen, de onafhankelijkheidsstrijden. Vrouwen die de stereotypen beelden ontcrachtten.

Kortom, er zijn altijd vrouwen actief, in het verbond, het verzet, het georganiseerde protest. Hun namen kennen we vaak niet of nauwelijks, de rol die zij spelen zijn vaak gereduceerd of weggelakt.

En, ook een belangrijk punt, vrouwen worden vaak ook onevenredig hard aangevallen voor verkeerde keuzes. Waar we mannen makkelijker vergeven of hun daden makkelijker door de vingers zien, gebeurt dat vaak precies andersom bij vrouwen. Ik denk bijvoorbeeld aan Elisabeth Samson, Nele Marie en ook Rosey Pool, vrouwen die harder afgestraft zijn voor verkeerde keuzes dan mannen in gelijkwaardige situaties, want we stellen simpelweg niet dezelfde eisen aan mannen.

En dan zijn er ook nog vrouwen in de geschiedenis die zich hebben moeten vermommen als mannen om hun werk te kunnen doen of om toegang te krijgen tot een bepaalde wereld. Denk bijvoorbeeld aan en Jeanne D'Arc, Frida Belinfante, Billie Tipton en Kathrine Switzer.

Ik noemde er al een paar maar er zijn vele redenen waarom de levens van vrouwen, hoe baanbrekend, heldhaftig, getalenteerd, revolutionair ook, minder bekend zijn. Nog een verklaring is het gegeven dat vrouwen in de publieke sfeer een ondergeschikte rol speelden en spelen. Ze mochten lange tijd niet meedoen aan literatuur, kunst of wetenschap, en werden pas de laatste honderd jaar werden toegelaten tot het hoger onderwijs en de politiek. Anne Maria van Schurman is hier natuurlijk een uitzondering op. Dat vrouwen die desondanks belangrijke posities hebben bekleed vaak zijn weggeschreven heeft grotendeels te maken met het feit dat geschiedschrijvers over het algemeen mannen waren, dat zagen we ook al bij Jacoba van Tongeren.

Maar het ontkennen van vrouwelijke prestaties is niet alleen iets van vroeger. Vrouwelijke Nobelprijswinnaars worden geroemd om hun chocoladetaarten en de media zijn soms vooral geïnteresseerd in de schoenen en de keuze voor een bepaald jurkje van vrouwelijke politici of blijven steken in vragen over kinderopvang.

Deze vrouwen bevolken tegenwoordig mijn schrijftafel, ze komen tot mij via verzoeken, boeken, artikelen, podia. Ik stuit op ze terwijl ik op zoek ben naar iets anders. Ik hoor ze harder dan ooit. En ik lees ze, herlees ze, schrijf over ze en vertel iedereen over ze. Zoals ik jullie over een aantal vertel. Ik schreef zelfs een kinderboek over heldinnen, opdat we ze niet vergeten. Omdat ik het belangrijk vind, omdat ik denk dat we de geschiedenis moeten reconstrueren met iedereen die daar een belangrijke rol in heeft gespeeld. Omdat we recht hebben op completere verhalen. We worden daar rijker van. Als volk. Wijzer ook. Zeker in deze tijden.

Het gebeurt nu toch nog te vaak dat de levens van deze verzwegen vrouwen door een enkel individu weer omhooggehaald worden. Zoals het verhaal van Rosey Pool, wat Lonneke Geerlings via een hoogleraar op de VU in handen kreeg. Of de composities van Florence Price die in een verlaten zomerhuis gevonden werden. Of het archief van Jacoba van Tongeren opgeduikeld door haar neef Paul van Tongeren.

Of, zoals in het geval van Anna Maria van Schurman, is er slechts aandacht voor een facet van haar persoonlijkheid of kwaliteiten. Haar mannelijke tijdgenoten zagen haar zozeer als een unicum dat haar verworvenheden geen gevolgen had voor de mogelijkheden van andere vrouwen. Ze had eeuwenlang een inspirerend voorbeeld kunnen zijn voor vrouwen met een wetenschappelijk belangstelling.

Wat als ik was opgegroeid met al die verhalen, met al die vrouwen. Ik had ze graag gehad als voorbeelden. Ik had me graag, als klein meisje, willen laten inspireren door de moed van Jacoba en al die andere lefvrouwen die het toch maar deden.

De gevolgen hiervan, van deze incomplete geschiedenis, ondervinden we elke dag. De ondergeschiktheid, het verbergen van en het wegpoetsen van het belang van vrouwen, ze wegzetten als onzichtbare krachten, als tweederangsburgers. Het beperkt de bewegingsvrijheid van vrouwen, leidt tot haat tegen vrouwen, geweld en zelfs tot femicide. En met de oprukkende mansfeer die een serieuze bedreiging is voor onze zonen en dochters, hou ik soms echt mijn hart vast.

En daarom ben ik zo ontzettend dankbaar aan alle initiatieven, zoals Fixdit, Van Gisteren, F-site, wetenschappers zoals Maaike Meijer, alle onderzoekers, journalisten en activisten die hier verandering in brengen. Door hen wordt ons collectieve geheugen hopelijk in de toekomst een stuk accurater en inclusiever.

